

WELKE KAPINKRIMPING IS NOODIG OM DE PRODUCTIE-CAPACITEIT VAN ONZE BOSSCHEN EN WEGBEPLANTINGEN WEER OP VOOROORLOGSCH PEIL TE BRENGEN?

door
Dr J. R. BEVERSLUIS

Dat onze bosschen, en daarmee de inheemsche productiemogelijkheid van hout, zwaar hebben geleden tijdens de duitsche bezetting in de jaren 1940—1945, is wel algemeen bekend. In absolute cijfers weten wij ook wel met een zekere graad van nauwkeurigheid hoeveel er verdwenen is. Onbeantwoord bleven echter tot nu toe de vragen welk effect de zware overkappingen zullen moeten hebben ten aanzien van de jaarlijksche productie, wil herstel van de geslagen wonden bereikt worden, en : hoeveel tijd dat herstel zal eischen totdat weer de vooroorlog-sche productie mogelijk is.

In het ondervolgende wordt getracht een antwoord op deze vragen te geven. De jaarlijksche productie vóór 1940 wordt hierin aangeduid als normale productie. Het woord „normale” zou eigenlijk telkenmale met aanhalingstekens geschreven moeten worden, want de grootte van dat cijfer is niet de normale in boschbouwkundigen zin — kan dit niet zijn bij gebrek aan de vereischte gegevens. Krachtens de zeer waardevolle cijfers die de boschstatistiek sinds eenige jaren ter beschikking bracht, is het echter wel mogelijk althans een enigermate gefundeerde schatting op te stellen van de jaarlijksche productie die in de jaren voorafgaande aan 1940 normalerwijze plaats vond.

Op grond van de statistische gegevens over de boschoppervlakte en de lengte der in ons land aanwezige weg- en dijkbeplantingen, bedroeg volgens mijn persoonlijke schatting de normale jaarlijksche productie :

a. uit naaldhoutbosch :

uit eindkap	375.000 m ³	
uit dunning	250.000 m ³	
totaal naaldhout uit bosch	625.000 m ³	

b. uit loofhoutbosch :

uit eindkap	72.000 m ³	
uit dunning	30.000 m ³	
totaal loofhout uit bosch	102.000 m ³	

c. uit weg- en grensbeplantingen :

loofhout	125.000 m ³	deze hoeveelheid wordt hier verder verwaarloosd
naaldhout	1.000 m ³	
totaal loofhout uit wegbeplantingen	125.000 m ³	

De in de 5 bezettingsjaren gekapte hoeveelheden hout bedroegen op grond van gegevens, aangevuld door schatting :

naaldhout	3.260.000 m ³
loofhout	2.510.000 m ³

De normale jaarlijksche productie vertegenwoordigt de rente in houtmassa die geïnd mag worden en door welke wegneming het houtvoorraadkapitaal niet aangetast wordt. Elke daarboven gekapte hoeveelheid is onttrekking van kapitaal, waardoor de rente in de toekomst minder moet worden.

Om een inzicht te krijgen in welke mate de houtvoorraad is aangetast, en welke inkrimping van de jaarlijksche velling noodig is om in een zeker aantal jaren die voorraad weer hersteld te hebben, waarna weer de normale hoeveelheid geveld kan worden, moeten bij een daartoe leidende beschouwing de dunningsopbrengsten buiten de rekening geplaatst worden. Immers, normale dunningen zijn noodzakelijke verzorgingsmaatregelen die de houtvoorraad niet aantasten.

Nu zijn echter in de bezettingsjaren eenerzijds vele dunningen, die aan de beurt waren, niet uitgevoerd. Anderzijds zijn — om aan de opgelegde verplichtingen tot levering van hout te voldoen — zonder tot leegkap te moeten overgaan, en vooral bij door den bezetter uitgevoerde vellingen — vele bosschen zoo sterk uitgedund dat er veel meer geveld werd dan de normale dunningshoeveelheid, hetgeen aantasting van den houtvoorraad beteekent. Feitelijke gegevens hieromtrent bestaan niet, en zijn ook niet te verzamelen. Hier kan slechts geschat worden.

Ik neem aan dat er aan werkelijke geoorloofde dunning bij het naaldhout in elk der 5 bezettingsjaren inplaats van 250.000 m³ slechts 130.000 m³ per jaar geveld werd, in de 5 jaren dus 650.000 m³.

Aan leegkap en aantasting van den houtvoorraad door overmatig uitdunnen zou dus overeenkomstig mijn schatting in die 5 jaren bij het naaldhout zijn verdwenen: $3.260.000 - 650.000 = 2.610.000$ m³.

Dit cijfer wint aan aannemelijkheid door vergelijking met de schattingen van dr. van Steijn, Directeur van het Staatsboschbeheer, in zijn radiorede „De Nederlandsche bosschen na den oorlog” op 19 November 1945, betreffende „De Nederlandsche bosschen die in de bezettingsjaren leeggekapt zijn. Volgens dr. van Steijn zouden in de 5 bezettingsjaren ruim 20.000 ha naaldhoutbosch ouder dan 25 jaar geveld zijn. Naar mijn meening mag de gemiddelde opbrengst hiervan gesteld worden op 120 m³ per ha. Dat zou dan aan uit leegkap van bosch verkregen hoeveelheid naaldhout beteekenen 2.400.000 m³. Dit cijfer geeft steun aan bovenvermeld bedrag van 2.610.000 m³.

Bij het loofhout zou eigenlijk de ontwikkeling van den toestand voor elk der verschillende houtsoorten en voor de wegbeplantingen afzonderlijk moeten worden gezien. Dan zou echter in een detaillering getreden worden, waarvoor ten eerste de gegevens onvoldoende zijn, en welke ten tweede in deze beschouwing gewerkt moet worden. De verschillende loofhoutsoorten en de wegbeplantingen worden dus gezamenlijk behandeld.

Van de normale jaarlijksche opbrengst uit bosch ten bedrage van 102.000 m³ was 30.000 m³ dunningsopbrengst. Ook bij het loofhout geldt ten aanzien van de dunningen hetzelfde als hieromtrent werd opgemerkt bij het naaldhout. Voor het loofhout neem ik op grond daarvan aan, dat aan werkelijke geoorloofde dunning in de 5 bezettingsjaren geoogst werd $5 \times 20.000 = 100.000$ m³.

Aan leegkap en aantasting van den houtvoorraad door overmatig uitdunnen, alsmede uit wegbeplantingen, zou dus in de 5 bezettingsjaren aan loofhout zijn geveld: $2.510.000 - 100.000 = 2.410.000$ m³.

De aannemelijkheid van dit cijfer wordt eveneens gesteund door de schattingen in voornoemde radiorede van dr. v a n S t e i j n. Deze schat hierin de gevelde oppervlakte loofhoutbosch ouder dan 40 jaar op 4000 ha. De gemiddelde opbrengst hiervan stellende op 200 m³ per ha, komt men tot een gevelde hoeveelheid loofhout uit leegkap van bosch van 800.000 m³. Daarnaast waren er de overmatige vellingen van wegbeplantingen. Normaal leverden de vellingen hiervan jaarlijks 125.000 m³. Men mag wel als zeker aannemen dat gedurende de bezettingsjaren jaarlijks meer dan het dubbele geveld werd; de jaarlijks gevelde hoeveelheid mag wel op 300.000 m³ geschat worden. Dat beteekent in de 5 jaren 1.500.000 m³. Leegkap van bosch en velling van wegbeplantingen zouden dan samen 2.300.000 m³ geleverd hebben.

Meer dan normaal werd er in de 5 bezettingsjaren dus gekapt:
 naaldhout: 2.610.000 — 5 x 375.000 = 1.735.000 m³
 loofhout : 2.410.000 — 5 x 197.000 = 1.425.000 m³

De laatste beide cijfers geven dus het gat aan dat in de houtvoorraad geslagen werd. Herstel van dit kapitaal is alleen mogelijk door het omgekeerde, d.w.z. door minder te kappen dan normaal totdat het te veel gekapte ingehaald is.

Te veel gekapt werd er volgens bovenstaande cijfers:
 bij naaldhout 196 % van de normale jaarkap
 bij loofhout 723 % van de normale jaarkap.

Bij het naaldhout zou dus het herstel van het houtvoorraadkapitaal bijvoorbeeld bereikt kunnen worden door gedurende 5 achtereenvolgende jaren elk jaar 40 % minder te kappen dan normaal.

Voor herstel van de aantasting van het houtvoorraadkapitaal van het loofhout zal langere tijd noodig zijn. De 723 % zou hier zelfs bij volkomen achterwege laten van eenige velling pas na 7 jaren zijn ingehaald. Wil men bij het loofhout dezelfde inkrimping van de jaarkap toepassen als bij het naaldhout (40%), dan is het gat hier pas na 18 jaren gedicht. Dit laatste tijdverloop kan tot 12 jaren beperkt worden als gedurende dien tijd telkenjare 60% minder gekapt wordt dan normaal.

Opgemerkt dient nog te worden, dat volledig herstel van de productie-capaciteit slechts dan bereikt zal zijn, indien in dien tijd ook alle van den houtopstand beroofde terreinen weder opnieuw van houtopstand zijn voorzien.

Tenslotte zij er op gewezen dat alle hiervoor genoemde cijfers betrekking hebben op de geheele voorgebrachte houtmasa, dus werkhout en brandhout samen.

De afname van de houtvoorraadkapitaal is dus niet alleen door de overmatige vellingen van wegbeplantingen, maar ook door de overmatige vellingen van loofhoutbosch ouder dan 40 jaar. Dit laatste is te wijten aan de overmatige vellingen van wegbeplantingen, die in de bezettingsjaren jaarlijks meer dan het dubbele geveld werd. Dit beteekent in de 5 jaren 1.500.000 m³. Leegkap van bosch en velling van wegbeplantingen zouden dan samen 2.300.000 m³ geleverd hebben.

De afname van de houtvoorraadkapitaal is dus niet alleen door de overmatige vellingen van wegbeplantingen, maar ook door de overmatige vellingen van loofhoutbosch ouder dan 40 jaar. Dit laatste is te wijten aan de overmatige vellingen van wegbeplantingen, die in de bezettingsjaren jaarlijks meer dan het dubbele geveld werd. Dit beteekent in de 5 jaren 1.500.000 m³. Leegkap van bosch en velling van wegbeplantingen zouden dan samen 2.300.000 m³ geleverd hebben.